

Hen Nat-énat-én way ale.

(Different Languages)

A Phrase Book in Balangao, Pilipino, Ilocano, English.

Compiled by:

Robyn Terrey

Joanne Shetler

Assisted by:

Mrs. Rosalia Benmaho

Mrs. Gloria Lucasi

Miss. Romania Luciano

Miss Laura Polig

Summer Institute of Linguistics, Inc.

Translators

1980

Publishers

Printed in the Philippines

Published
in cooperation with
Bureau of Public Schools
and
Institute of National Language
of the
Ministry of Education and Culture
Manila, Philippines

Additional copies of this publication may be obtained
from:

TCP
P.O.Box 423
Greenhills, Metro Manila

A Phrase Book For Balangao
36.30-280-4.4C 57.20P-806011B

Printed in the Philippines

PAUNANG SALITA

Ang isang katangiang masasabi tungkol sa Pilipinas ay ang pagkakaroon nito ng iba't ibang pangkat etniko na nag-aangkin ng kani-kanilang wikang katutubo. Gayon man, ito'y hindi naging balakid sa pag-unlad ng bansa, bagkus nagpatibay pa nga sa pagbubuklod at pagkakaisa ng mga mamamayan tungo sa pagkakaroon ng isang diwang panlahat.

Ang aklat na ito ay isa sa serye ng ganitong uri ng mga babasahing inihahanda para sa higit na ikalilintang ng mga kaalaman, kakayahan, kasanayan, pagpapahalaga at pagmamahal sa sariling wika ng mga mag-aaral.

Sinikap na malakipan ang aklat ng mga paksang inaaakalang magdudulot ng malaki at makabuluhang kapakinabangan sa mga gagamit nito. Sa paghahanda ng mga ito'y isinaalang-alang ang mga pangkalahatang layunin ng bansa. Isinaalang-alang din ang mga pangkasalukuyang pangangailangan ng mga mag-aaral sa pagpapalawak at pagpapayaman ng kanilang talasalitaan, paglinang ng kakayahang gumamit ng wikang gamitin at wastong pagsulat nito. May inilakip ding mga pagsasanay na inaaakalang makatutulong sa mabisang pag-aaral ng wika. Matitiyak na ganap na nilang natutuhan at nauunawaan ang wika kung ito'y buong katalinuhan na nilang natatalakay sa klase at naiuugnay o nagagamit sa tunay na buhay.

Buong pagmamalaking inihahandog ng Ministri ng Edukasyon at Kultura ang aklat na ito taglay ang matapat na hangarin at mithiing lalo pang mapataas ang uri ng edukasyon para sa di marunong bumasa at sumulat sa pamamagitan ng pag-aaral ng kinagisnang wika. At inaasahan din sa gayon ang madaling pagkatuto ng wikang pambansa.

Onofre D. Corpuz

Ministro ng Edukasyon at Kultura

PREFACE

The purpose of this book is to help speakers of Balangao communicate with speakers of Pilipino, Ilocano and English.

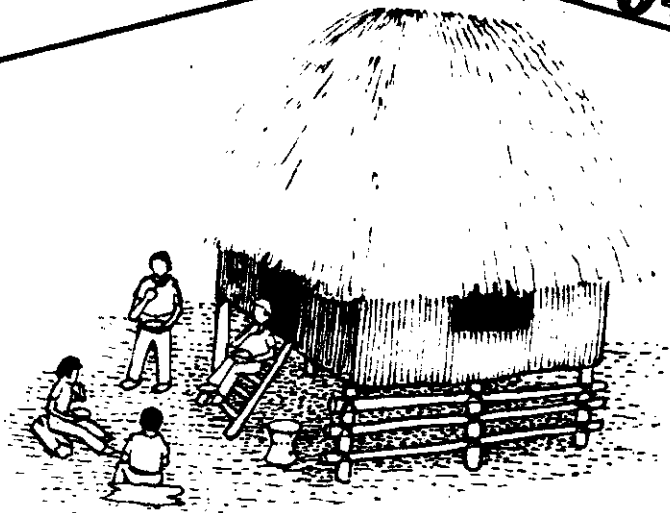
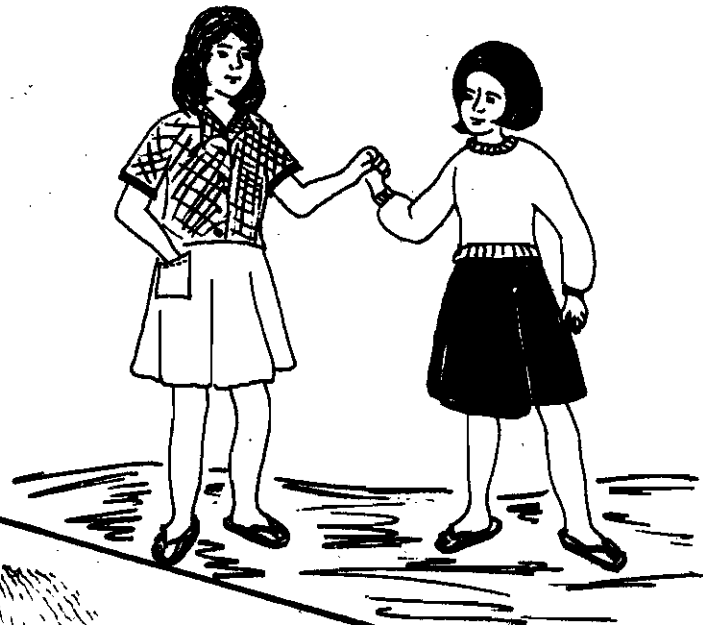
Useful phrases are given in four languages. They are grouped by topics but are not dialogues. Translations are not literal. We tried to make them right for the situation.

The phrases in Pilipino, Ilocano and English were originally compiled by members of the Summer Institute of Linguistics and field workers of the Translators Committee of the Philippines during a Writing Workshop held at Bagabag, Nueva Vizcaya during November-December, 1976 with Mr. Rodolfo Barlaan and Mr. Perry Macabuhay supplying the Pilipino versions, and Miss. Helen Madrid and Mrs. Patricia Macabuhay supplying the Ilocano.

We are grateful to Miss. Neri Zamora and Miss. Bel Labaro, also a field worker with the Translators Committee of the Philippines, for the Pilipino and Ilocano revisions and additions.

Robyn Terrey, Joanne Shetler
Balangao.

<u>Hen Nesorat Antoy Libnu</u>	<u>Page</u>
Hen aryénta no manggagga-ayta	2
Hen aryénta hen ifa	4
Hen tatagépfar ah faréy	6
Hen ifaga hen anchichay anat inumchah	12
Hen himfafaryan	14
Hen saket	20
Hen achar	22
Hen ale	26
Hen sorat	28
Hen manganan	32
Hen missa	34
Hen fungan hen away	35
Lomao ya mantawar	36
Hen komfuy ya anat hen lugan	40
Ah faréy	44
Hen tiyargaw ya hen agiléđ	46
Hen sarudsud	48
Hen ale ah uswila-an	52
Hen chan i-iwi	54
Hen uras	58
Hen ag-agaw ya lafi	60
Hen tempo	62
Mamfilang	64
Hen pelak	66

Hen aryénta no manggagga-ayta

Hen aryénta hen ifa

Hen tatagépfar ah faréy

Hen aryénta no manggagga-ayta

1. Nokay hen narpowam?
2. Nokay hen ayam?
3. Éméyà ahchi. Chaà manggagga-ay.
4. Éméyà ahchi fabréyyu.

1. Apo.
2. Ay chàyu peetha? Ay ummaliayu?
3. Hénggép-ayu.
4. Wat mamangpangowà.
5. Homàyatà. Ta omanamotà.
6. Intaaw.

Pangpasiar

1. Naggappuam?
2. Papanam?
3. Idiay.
4. Mapanak idiay ayanyo.

1. Apo.
2. Dakayo gayami
3. Sumrek kayo.
4. Umun-unaakon.
5. Agawidakon.
6. Intayon.

Pamamasyal

1. Saan kayo galing?
2. Saan kayo pupunta?
3. Diyan lang.

4. Sa inyo ako pupunta.

1. Tao po!
2. Kayo pala.

3. Tuloy po kayo.
4. Mauuna na ako sa inyo.
5. Uwi na ako.
6. Tayo na.

Going Walking

1. Where are you coming from?
2. Where are you going?
3. I am going there.

4. I am going to your place.

1. Hello.
2. Why, it's you!

3. Come inside.
4. I'll go ahead.
5. I'm going home.
6. Let's go now.

Hen aryénta hen ifa.

1. Am-ammay annay anàyu, ammag laylayad.
2. Ammay antoy fabrèyyu ah inggawan.
3. Laychê ahto te ammay ah manlangrangaan.
4. Naraeng-a way manloto.
5. Ammag lamnaw annay inissataaw.
6. Naraeng-a way manginglis.
7. Ay mafalin ta petchorð hea?
8. Laychê paat way mangachar hen tapenay aleyu.
9. Saramat

Pannakisarsarita iti gayyem.

1. Nagpintas ti anakyon. Nakaluklukmeg!
2. Napintas ti lugaryo.
3. Kayatko ditoy ta natalna.
4. Naglaingka nga agluto.
5. Nagimas ti kinnan tayo.
6. Naglaingka nga aginglis.
7. Mabalin nga litratuen ka/kayo?
8. Despensarem ta diak inggagara.
9. Agyamanak.

Pakikipag-usap sa Kaibigan.

1. Maganda ang iyong anak.
Napakasaya niya.
2. Magandang tirahan ang iyong lugar.
3. Gusto ko rito. Maganda ang tanawin.
4. Mahusay kang magluto.
5. Ang sarap ng ulam.
6. Mahusay kang mag-Ingles.
7. Maaari ba kitang kunan ng larawan?
8. Nais kong matutunan ang salita ninyo.
9. Salamat po.

Speaking with Friends.

1. Your child is beautiful.
He is so healthy.
2. Your place is a nice place to live.
3. I like it here. it has a nice view.
4. You are a very good cook.
5. That viand was delicious.
6. You are an expert at speaking English.
7. May I take your picture?
8. I would like to learn some of your language.
9. Thank you.

Hen tatagépfar ah faréy

1. Maid inilà.
2. Yasa ud-ay.
3. Egad-a.
4. Egachà way mangamma annahha.
5. Yachi, ta éméyà.
6. Umaleahto éggay man.
7. Adchanà éggay ah kape.
8. Fùtam annay hawang.
9. Umfam annay fintana.
10. Aw-awnih aket.
11. Mètàtaen-an haén.
12. Nokay hen ifam?
13. Ay inilam anchi mayor ahchi?
14. Inilà yanggay hen amohna.
15. Nokay hen ngachanna?

Pannakisarsarita iti uneg ti balay

1. Diak ammo.
2. Bay-amon.
3. Maka-ammuka.
4. Siakton.
5. Innakon.
6. Umayka man dito.
7. Ikkannak man iti kapi.
8. Ilukatmo man ta ridaw.
9. Irikepmo ta tawa.
10. Mabiit laeng.
11. Makikuyugka kaniak.
12. Asino dayta kadduam?
13. Am-ammom ti mayor ti dayta a lugar?
14. Ammok no makitak.
15. Ania ti naganna?

Sa Loob ng Bahay

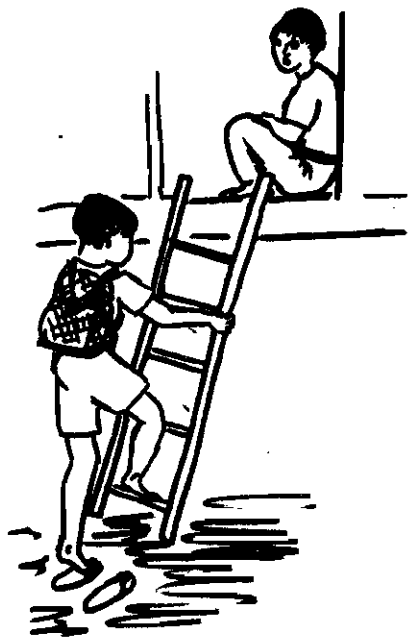
1. Hindi ko alam.
2. Bayaan mo na.
3. Ikaw/kayo ang bahala.
4. Ako na lang.
5. Aalis na ako.
6. Halika rito.
7. Dalhan mo ako ng kape.
8. Buksan mo ang pinto.
9. Isara mo ang bintana.
10. Sandali lang
11. Sumama kayo sa akin.
12. Sino ang kasama mo?
13. Kilala mo ba ang meyor sa lugar na iyon?
14. Kilala ko siya sa mukha.
15. Ano ang pangalan niya?

Conversation at home

1. I don't know.
2. Never mind.
3. It's up to you.
4. I'll do it.
5. I'll be going now.
6. Come here.
7. Bring me some coffee.
8. Open the door.
9. Close the window.
10. Please wait a moment.
11. Come with me.
12. Who is your companion?
13. Do you know the mayor of that place?
14. I know him by sight.
15. What is his name?

16. Achî matancha-anan te
naliw-à.	16. Diak malagipen.
Nalipatakon.
17. Achî ma-awatan.	17. Diak maawatan.
18. Nokayto?	18. Ania daytoy?
19. Nokayha?	19. Ania dayta?
20. Nokaychi?	20. Ania daydiay?
21. Nokay hen nangenpensér
annahha?	21. Akin lapis dayta?
22. Kamana?
Heno?
Heno hen nangen-awa?	22. Kaano?
Asino?
Akinkukua?
23. Chuud?	23. Adinno?
Apay?
Kasano?
24. Pakay lawa achi?	24. Apay nga saan.
25. Ay mafalin ta epegwam
annay enalem?	25. Pangngaasim ta ulitemman.
26. Ay mafalin ta etnochà?	26. Mabalin nga kuyugennak?
27. Ay wachay soplím?	27. Adda sinsilyom?
28. Aw miid pootò te
aporachuwà.	28. Sige. Agap-apuraak
ngamin.

16. Hindi ko matandaan.
Nakalimutan ko na.	16. I don't remember. I have
forgotten.
17. Hindi ko maintidihan.	17. I do not understand.
18. Ano ito?	18. What is this?
19. Ano iyan?	19. What is that?
20. Ano iyon?	20. What is that yonder?
21. Kaninong lapis iyan?	21. Whose pencil is that?
22. Kailan?
Sino?
Kanino?	22. When?
Who?
Whose?
23. Saan?
Bakit?
Paano?	23. Where?
Why?
How?
24. Bakit hindi?	24. Why not?
25. Pakiulit mo nga ang
sinabi mo?	25. Please repeat what you said.
26. Maaari bang samahan mo ako?	26. Would you please accompany me?
27. May barya ka ba?	27. Do you have change?
28. Nagmamadali ako!	28. I'm in a hurry.

Hen ifaga hen anchichay anat inumchah

Hen himfafaryan

Hen ifaga hen anchichay anat inumchah

1. Nokay hen ustoy niyanà-am?
2. Nokay hen iggawno ad uwan?
3. Nokay hen annowat narpowananna?
4. Nokay hen masaporno?
5. Umaliyà kay way mi-ib-ifun an chàyü.
6. Ay aliyuchi?
7. Aw homàyatà ad ugga way narpo ad Baguio.
8. Kamana hen ayanyu ad _____?
9. Kamana-ayu way ummale?
10. Nokay hen engwayu?

Ibaga no adda masabat

1. Taga-ano ka a sigud?
2. Paggigianam itan?
3. Naggappuam ita?
4. Ania ti mabalin nga maipaayko kenka?
5. Agpassiarak laeng.
6. Kasangsangpetmo?
7. Wen, kasangsangpetko laeng idi kalman a naggapu idiy Baguio.
8. Kaanu ka nga mapan idiy _____?
9. Manu kayo nga simmangpet?
10. Pagraam/pagnaanyo nga mapan?

Sa Pagsalubong sa Dumarating

1. Taga saan po ba kayo?
2. Saan kayo nakatira ngayon?
3. Saan kayo galing ngayon?
4. Ano ang maipaglilingkod ko sa inyo?
5. Dumadalaw lang ako.
6. Kararating mo lang ba?
7. Oo, kararating ko lang kahapon mula sa Baguio.
8. Kailan ang punta mo sa _____?
9. Ilan kayong dumating?
10. Saan ka/kayo dadaan?

What to say to people you meet

1. Where are you from originally?
2. Where are you staying now?
3. Where did you just come from?
4. What can I do for you?
5. I just came to visit.
6. Have you just arrived?
7. Yes, I came just yesterday from Baguio.
8. When are you leaving for _____?
9. How many of you came?
10. Which way will you take?

Hen himfaryan

1. Ay étégna chillu ah amam?
2. Oo. Wachah Ama, ngém natéy ah Ina ad tawén.
3. Kamana-ayu way masosonod?
4. Waruani way masosonod.
5. Ay hea hen pango?
6. Faén, te haén hen uchichi.
7. Kamana hen tawénno?
8. Ay nangahawa-a?
9. Ay wachay anàyu?
10. Oo, .lemacha hen anað.
11. Chuwacha way fufae ya torocha way larae.

Ti Pamilya

1. Sibibiag pay laeng ni tatang mo?
2. Sibibiag pay laeng ni Tatang, ngem ni Nanang ket natay idi napalabas a tawen.
3. Mano kayo nga agkakabsat?
4. Walo kami amin.
5. Sika ti inauna?
6. Saan, siak ti buridek.
7. Mano ti tawenmo?
8. Adda asawamon?
9. Adda annakmon?
10. Wen, adda liman.
11. Dua ti babbai ken tallo ti lallaki.

Ang Mag-anak

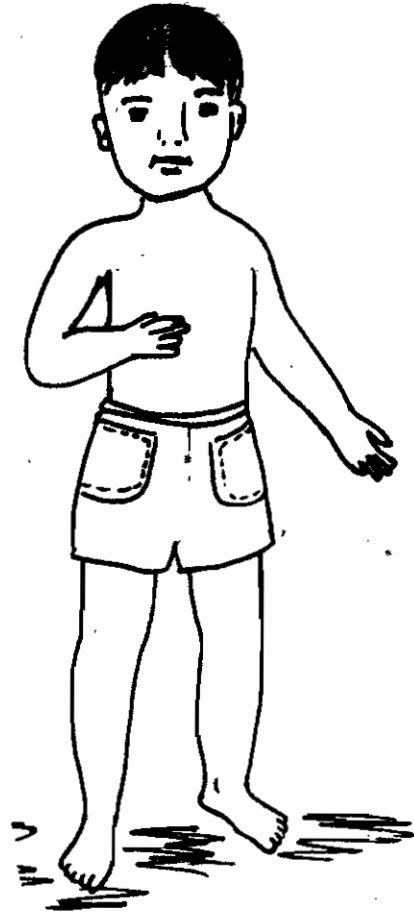
1. Buhay pa ba ang tatay mo?
2. Oo, pero patay na ang Nanay ko. Namatay siya noong isang taon.
3. Ilan kayong magkakapatid?
4. Walo kaming magkakapatid.
5. Kayo ba ang panganay?
6. Hindi, ako ang bunso.
7. Ilang taon na kayo?
8. May asawa na ba kayo?
9. May mga anak na ba kayo?
10. Oo. Lima na ang anak ko.
11. Dalawang babae at tatlong lalaki.

The Family

1. Is your father still living?
2. Yes, but my mother died last year.
3. How many brothers and sisters do you have?
4. There are eight children in our family.
5. Are you the eldest?
6. No, I am the youngest.
7. How old are you?
8. Are you married?
9. Do you have children?
10. Yes, I have five children.
11. Two are girls and three are boys.

ama	ama	ama	father
ina	ina	ina	mother
anà	anak	anak	offspring
anà way larae	anak	anak	son, daughter
anà way fufae			
ahawa	asawa	asawa	husband/wife
faru (fufae)	balo	balo	widow
panges/amfaru (larae)	balo	balo	widower
ar-arém	kaayan-ayat	nobyá	fiancee
sonod	kabsat	kapatid	brother/sister
uchichi	buridek	bunso	youngest
pángo	inaunaan	panganay	oldest
apo	apo	nuno	grandparent
apo	apoko	apo	grandchild
oletao	uliteg	tiyuhin	uncle
iket	ikit/anti	tiyahin	aunt
amonaén	kaanakan	pamangkin	nephew/niece
apenghan	kasinsin	pinsan	first cousin

atoganga	katugangan	biyenan	parent-in-law
asaud	kayong	bayaw	brother-in-law
ipag	ipag	hipag	sister-in-law
manugang	manugang	manugang	son/daughter- in-law
anag-i	kabagyan	(mga) kamag-anak	relative(s)
kailiyan	kailian	kababayan	townmate
ifa	gayyem	kaibigan	friend
kafusor	kabusor	kaaway	enemy
tatagu	tao	tao	person
larae	lalaki	lalaki	male
fufae	babai	babae	female
onga	ubing	bata	child
fafaru	baro	binata	young man (unmarried)
fafarasang	balasang	dalaga	young woman (unmarried)
korang	lakay	matandang lalaki	old man
mad-an	baket	matandang babae	old woman

Hen saket

Hen achar

Hen saket

1. Maid pèhéð chi lènaana.
2. Chan saket.
3. Masapor mampachoktor-a.
4. Chuud hen iyà
mampachoktoran nõ?
5. Nokay hen cham lènéén?
6. Chan sigab hen urù.
7. Umutaà ad arubyan.
8. Chaà mauraw ya chaà manpochot.
9. Magat chaà machatngan.
10. Masapor no hen inchekson.
11. Inumum antoy agah/ah menanggawa.
/ah enag-agaw
no menanggawa.

Panagsakit

1. Madi ti rikriknaena.
2. Masakit/Agsakit.
3. Agpakitaka iti doktor.
4. Sadino ti innak pagpadoctoran?
Ayan ti doktor?
5. Ania ti marikriknam?
6. Nasakit ti ulok.
7. Nagsarwaak idi rabii.
8. Maululawak ken
aggurgurigorak.
9. Addan sa malariak.
10. Indiksionan daka.
11. Tomarem daytoy agas kada
tumenga ti aldaw.

Karamdaman

1. Masama ang kanyang pakiramdam.
2. May sakit siya.
3. Patingin ka sa doktor.
4. Saan ako tatawag ng manggagamot?
5. Ano ang iyong nararamdaman?
6. Masakit ang aking ulo.
7. Nagsuka ako kagabi.
8. Nahihilo ako at nilalagnat.
9. May malaria yata ako.
10. Iiniksiyunan kita.
11. Inumin ninyo ang gamot na ito tuwing tanghali.

Sickness

1. He doesn't feel well.
2. He is sick.
3. Go to the doctor.
4. Where can I find a doctor?
5. Tell me how you feel.
6. I have a headache.
7. I vomited last night.
8. I feel dizzy and have a fever.
9. I think I have malaria.
10. You need an injection.
11. Take this medicine every day at noon.

<u>Hen achar</u>	<u>Ti Bagi</u>	<u>Bahagi ng Katawan</u>	<u>The Body</u>
tàray	takkiag	bisig	arm
échég	likud	likod	back
achar	bagi	katawan	body
tongar	tulang	buto	bone
pangar	timid	baba	chin
paragpag	barukong	dibdib	chest
inga	lapayag	tainga	ear
heo	siko	siko	elbow
mata	mata	mata	eye
féhar	rupa	mukha	face
gammát	ramay	daliri	finger
he-e	saka	paa	feet
etong	muging	noo	forehead
fuù	buok	buhok	hair (head)
lima	ima	kamay	hand
poho	puso	puso	heart
gongo	tumeng	tuhod	knee

orpo	luppo	hita	thigh
fuhuy	gurong	binti	calf
agtéy	dalem	atay	liver
tapà	ngiwat	bibig	mouth
ò-orong	kuko	kuko	nail
fagang	tengnged	leeg	neck
angar	agong	ilong	nose
tagrang	paragpag	tadyang	rib
poar	abaga	balikat	shoulder
poto	tiyan	tiyan	stomach
fub-a	ngipen	ngipin	teeth
fagang	karabukob	lalamunan	throat
pakkama	tangan ti ima	hinlalaki	thumb
gammat hen he-e	tangan ti saka	daliri ng paa	toe
chila	dila	dila	tongue

Hen ale

Hen sorat

Hen ale

1. Ay inilam way managarug?
2. Ma-awatà hen aket ngém maid inilà way manginyale.
3. Makeyaleyà ah aket yanggay.
4. Nokay hen ekatyu hen _____?
5. Ay ma-awatam hen chà aryén?
6. Achì ma-awatan.
7. Ay mafalin ta epegwam?
8. Péypéy-am way man-ale.
9. Ammay hen ekamanno way manginglis.
10. Faén usto hen ekaman-o way man-ale.
11. Chaà chillu man-achar way mangilokano.

Pagsasao

1. Ammom ti agtagalog?
2. Maawatak bassit ngem diak ammo nga isao.
3. Bassit laeng ti maisaok.
4. Ania ti _____ iti saoyo.
5. Maawatam ti ibagbagak?
6. Diak maawatan.
7. Ipidwam man.
8. In-innayadem man ti agsao.
9. Naglaingka nga agsao ti English.
10. Saan nga kusto ti panagsaok.
11. Agad-adalak pay laeng nga agsao iti Ilocano.

Pagsa salita

1. Marunong ba kayong magTagalog?
2. Naiintindihan ko po ng kaunti ngunit hindi ako makapagsalita.
3. Nakakapagsalita ako ng kaunti.
4. Ano ang ____sa inyong salita?
5. Naiintindihan mo ba ang aking sinasabi?
6. Hindi ko po naiintindihan.
7. Pakiulit mo nga.
8. Marahan lang po ang pagsasalita.
9. Mahusay kayong mag-Ingles.
10. Hindi maayos ang aking pagsasalita.
11. Nag-aaral pa lamang akong mag-Ilokano.

Conversation

1. Do you know how to speak Pilipino?
2. I understand a little but I don't know how to speak it.
3. I speak it a little.
4. How do you say ____in your language?
5. Do you understand what I am saying?
6. I don't understand.
7. Please repeat that.
8. Speak more slowly.
9. You speak English well.
10. My speech is not correct.
11. I am still learning how to speak Ilocano.

Hen sorat

1. Ta furuchù éggay hen annay barpenno ah hen aketan?
2. Manorata an Ina.
3. Masapor-on papel, istam ya hen enfelop.
4. Epelmaam hen ngachanno annatto.
5. Man-iyéyno/antoy sorat-o ah opisina. Etennagno/
6. Ta lomaowà ah toroy istam way hintotloy tatanso hen chuwa, ya anat hen toroy pisitas hen iha.
7. Chuud hen manteleglaman ahto?

Panagsurat

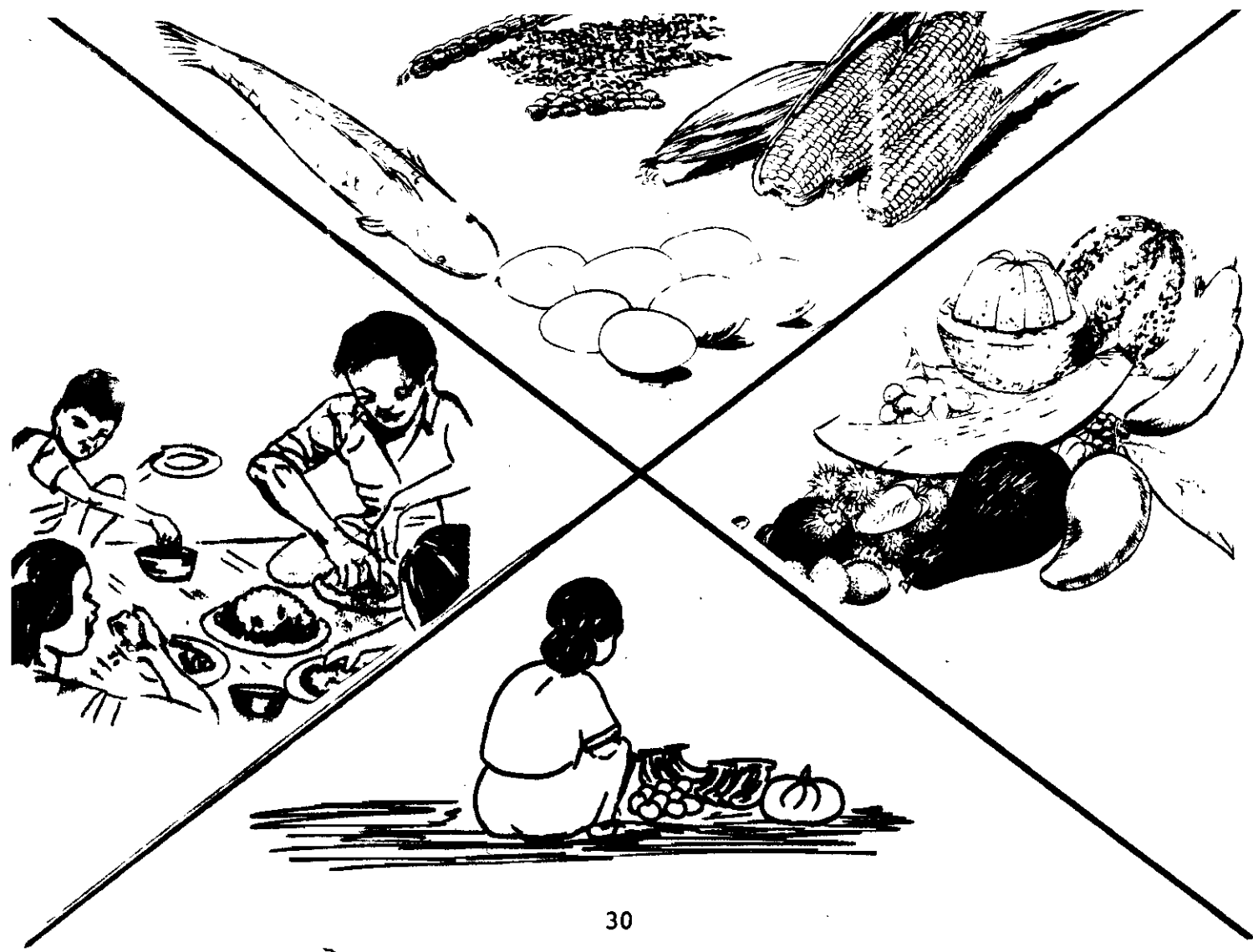
1. Bulodek man biit ta penmo.
2. Agsuratak ken ni Nanang.
3. Masapulko iti papel, selyo ken sobre.
4. Isuratmo ditoy ti naganmo.
5. Pakibusonmo daytoy suratko.
6. Gumatangak man ti dua nga selyo nga sagkikinse ken maysa nga sag-si sesenta.
7. Ayan ti pagtelegramaan ditoy?

Pagliham

1. Pahiram nga po ng 'ballpen' ninyo sandali.
2. Susulat ako sa Nanay ko.
3. Kailangan ko ng papel, selyo, at sobre.
4. Lagdaan ninyo ito.
5. Dalhin ninyo ang sulat na ito sa koreo.
6. Pagbilhan mo ako ng dalawang selyong tig-kikinse at isang selyong tig-sisisenta.
7. Saan kami maaaring magpadala ng telegrama?

Letters

1. May I borrow your pen for a moment?
2. I will write a letter to my mother.
3. I need paper, stamps and an envelope.
4. Sign your name here.
5. Mail this letter at the post office.
6. Sell me two 15 centavo stamps and one 60 centavo stamp.
7. Where can we send a telegram?

Hen manganan

Hen issa

Hen fungan hen away

Lomao ya mantowar

Hen manganan

1. Hommenaangà ya nàwawà.
2. Ta mangantaawat.
3. Mangamangantaaw, achita mafiinan.
4. Ammag lamnaw antoy chan ag-agat.
5. Wat umara-a kaÿ.
6. Aÿ usto te nabhugà.
7. Umara-ah inumù ta uminumà.
8. Yato hen mamfuruwanyu.
9. Iyaliyu anchi ahin.
10. Ay érégna hen asokar hen annay kapem?

Pannangan

1. Mabisinak ken makainumak.
2. Mangan tayon.
3. Manganka a nalaing.
Dika agbabain.
4. Nagimas ti sinda tayo.
Apagkusto ti gasangna.
5. Mangalaka pay.
6. Kuston. Nabsugakon.
7. Makiinumak man bassit.
8. Agbuggo ka ditoy.
9. Pangaasim man ta iyawatmo dayta asin.
10. Kusto ti sam-itna/asukarna dayta kapim?

Pagkain

1. Nagugutom ako at nauuhaw.
2. Kumain na tayó.
3. Kumain kayong mabuti; huwag kayong mahihiya.
4. Masarap at maanghang na ulam na ito.
5. Kumuha pa kayo.
6. Ayoko na, busog na ako.
7. Pahingi nga po ng inumin.
8. Hugasan mo ang iyong kamay dito.
9. Pakiabot nga ng asin.
10. Tama na ba ang tamis ng kape mo?

Eating

1. I am hungry and thirsty.
2. Let's eat now.
3. Eat well, don't be shy.
4. This peppery viand is delicious.
5. Take some more.
6. I can't, I'm full.
7. Give me a drink of water, please.
8. You can wash your hands here.
9. Please pass the salt.
10. Is there enough sugar in your coffee?

Hen missa

parya
 futlon chi
 awayan
 pohon farat
 antà
 faratong
 teporyu
 kahoy
 fa-aw
 kabfaranse
 gallek
 laya
 saroyot
 fawang
 petchay
 sele
 tafongaw
 karubfas
 lòto
 kamates

Natnateng

paria
 rabong

 sabunganay
 utong
 balatong
 repolyu
 kahoy
 mais
 tarong
 bawang
 laya
 saluyot
 lasona
 petsay
 sili
 tabungaw
 karabasa
 kamoti
 kamatis

Mga Gulay

ampalaya
 labong

 puso ng saging
 sitaw
 monggo, balatong
 repolyu
 kamoteng-kahoy
 mais
 talong
 bawang
 luya
 okra
 sibuyas
 petsay
 siling pula
 upo
 kalabasa
 kamoteng-baging
 kamatis

Viand - food

ampalaya
 bamboo shoots

 banana blossom
 beans--long
 beans--mongo
 cabbage
 cassava
 corn
 eggplant
 garlic
 ginger
 okra
 onion
 pechay
 red pepper
 squash--white
 squash--yellow
 sweet potato
 tomato

Hen fungan
hen away
afokachu
farat
ngayug
nagganah way
ngayug
ngayafat
kalamansi
anangka
amangga
sanggis
tapaya
fangya
lubfan
star-apér

karni
mandò
aggama
files
gachiw
papa
fafuy

kape
itcha
gatas
ahin
asokar

Bungbunga
ti kayo
abocado
saba
niog
naganus a niog

bayabas
kalamansi
alangka
mangga
kahil
papaya
pinya
lukban
kaimito

karne ti baka
karne ti manok
rasa
pindang
lames
pato
karne ti baboy

kapi
itsa
gatas
asin
asukar

Mga Bungang
kahoy
abokado
saging
niyog
buko, mura

bayabas
kalamansi
nangka
mangga
dalanghita
papaya
pinya
suha
kaimito, kaymito

karneng baka
karneng manok
alimasag
daing
isda
karneng pato
karneng baboy

kape
tsa, tsaa
gatas
asin
asukal

Fruit trees
avocado
banana
coconut
coconut--young

guava
kalamansi
jackfruit
mango
orange
papaya
pineapple
pomelo
star-apple

beef
chicken
crab
dried fish
fish
duck
pork

coffee
tea
milk
salt
sugar

Lomao ya mantawar

1. Kamana/hen ihay yarda an nattoy lopot?
2. Ammag nanginaha. Ay maid paat tawarna?
3. Awh narakaha kayya.
4. Wat kamana hen ekatnowén manlaon nõ?
5. Awh taptapyam paat ah aket.
6. Ay achi mafalin ta idchatno ah lemay pesos?
7. Wat kamanay yardas hen laychém nõ?
8. Ay laychém way lomaoh awit?
9. Henon nangamman natto?
10. Haén hen nangamma.
11. Nokay hen nanacharam way omanmah awit?
12. Intudtuchun Ama.

Panaggatang ken Panagtawar

1. Mano ti sangayarda kadaytoy?
2. Nagnginan! Awan tawarnan?
3. Nalaka daytan.
4. Mano ti kayatmo aya?
5. Nayonam pay bassit.
6. Mabalín iti lima a pisos?
7. Sige, mano nga yarda ti kayatmo?
8. Ading, Manang, gumatangka iti basket.
9. Asino ti nagaramid?
10. Inaramidko.
Inaramid ti ima.
11. Sadino ti nagadalam nga nagaramid ti basket?
12. Ni Tatang. Isu ti nangisuro kaniak.

Pagbili at Pagtawad

1. Magkano ang isang yarda ng telang ito.
2. Ang mahal naman! Maaari bang tumawad?
3. Napakamura na nito.
4. Magkano ang gusto mo?
5. Dagdagan mo pa ng kaunti.
6. Ibibigay mo ba ng limang piso?
7. Sige. Ilang yarda ang kukunin mo?
8. Ale, gusto ba ninyong bumili ng basket?
9. Sino ang gumawa niyan?
10. Ako po. Gawa po ito sa kamay.
11. Saan ka natutong gumawa ng basket?
12. Tinuruan po ako ng tatay ko.

Buying and Bargaining

1. How much is a yard of this cloth?
2. That's expensive.
Can't you give a discount?
3. It's very inexpensive as it is.
4. How much would you want to pay for it?
5. Offer a bit more.
6. Can you give it for P5.00?
7. How many yards do you want?
8. Ma'am, would you like to buy a basket?
9. Who made it?
10. I made it myself.
(It's handmade.)
11. Where did you learn how to make baskets?
12. My father taught me.

Hen komfuy ya anat hen lugan

Ah fabr y

Hen tiyargaw ya hen agiléd

Hen sarudsud

Hen komfuy ya anat hen lugan

1. Apo, ta égnanà annay kargam.
2. Yasa ud-ay te wacha hen ihay mangchén.
3. Ehâfam annay iha ta haén hen mangchén.
4. Kamana hen agichor amin chanatto?
5. Aw mag nanginaha way térén. Mag opatay pesos angkay hen idchat-o.
6. Ay éméy-ayu ad Ilokos?
7. Oo, wat nokay hen manlugananni way éméy ahchi?
8. Yahay tarak hen manlugananyu.
9. Unuchunà.
10. Chuud hen anchi tarak way éméy ad Santa Maria?
11. Wacha ahchi, ngém un-unina no mantraysekel-a.
12. Kamana hen umchahan hen tarak ad Baguio?

Panaglugan ken Panagkarga

1. Siakon ti mangkarga dayta kargam, Apo.
2. Bay-amon, addan ti mangkarga.
3. Ibatim ta maysa ta awitek.
4. Mano amin ti pagbayadko?
5. Napalalo unay ti nginana. Ikkanka laeng ti uppat nga pisos.
6. Mapanka idiyay Ilocos?
7. Wen, ania ti pagluganak nga mapan idiyay.
8. Dayta nga lugan ti pagluganam.
9. Surotennak.
10. Ayan ti pagluganan nga mapan idiyay Santa Maria?
11. Idiyay, ngem nasaysayaat no agtraysikelka.
12. Kasano ti kabayagna iti panagbiahe nga mapan idiyay Baguio?

Pagkakarga at Pagsakay

1. Mama, ako na ang magdadala ng inyong kargada.
2. Huwag na, may magdadala na.
3. Iwan mo ang isang iyan at ako na ang magdadala.
4. Magkano ang upa sa lahat ng ito?
5. Ang mahal naman! Apat na piso na lang.
6. Pupunta ba kayo sa Ilokos?
7. Oo, ano ang aking sasakyan papunta roon.
8. Sa bus na iyon kayo sumakay.
9. Sumunod kayo sa akin.
10. Saan ang sakayan patungo sa Santa Maria.
11. Sa dako roon, pero mabuti pa ay sumakay kayo sa traysikel.
12. Gaano katagal ang biyahe papunta sa Baguio?

Cargos and transportation

1. Sir, I will carry your cargo.
2. Nevermind, someone is doing it already.
3. Leave that one; I will carry it.
4. How much will you charge for all this?
5. That's too much. I will give four pesos only.
6. Are you going to Ilocos?
7. Yes, what do I take to get there?
8. You take that bus.
9. Follow me.
10. Where do I get the jeep to Santa Maria?
11. Over there, but it's better to take a tricycle.
12. How long is the trip to Baguio?

13. Awnig éméy ah waru way uras.	13. Dandani walo nga oras.
14. Ay manhangattaaw?	14. Agbalon tayo?
15. Chuud hen chumissa-aganyu?	15. Sadino ti pagdissaagam?
16. Ay miyaleayu Angkér, Anti?	16. Aglugan kayo, tata, nana?
17. Wat hénggép-ayu ta iggà hen kargayu ah tabfonganna.	17. Aglugan kayon. Ikargak ti kargayo dita rabaw ti jeep.
18. Kamana hen peletè way metape hen kargà?	18. Mano ti pletek kuntudo daytoy kargak?
19. Ta chumissa-agà ahchih market.	19. Dita merkado ti pagdissaagak.
20. Manggagadchang-a way éméy.	20. Sige. Diretso.
21. Humiyan-a ah awan hen annay ihay korsa.	21. Ilikkom ti kannawan dita kanto.
22. No lawhanyu anchi langtay, mangaklep-ayu ah igid.	22. Ilikkom ti kannigid dita labes ti rangtay.
23. Man-etàchég-a hen anchi nanpekotan hen korsa.	23. Isardeng mo dita kanto.
24. Ta manchissa-agà annatto.	24. Dumsaagak ditoyen.

13. Humigit-kumulang sa walong oras.	13. Eight hours, more or less.
14. Kailangan bang magdala tayo ng makakain sa daan?	14. Should we take something to eat on the way?
15. Saan kayo bababa?	15. Where will you get off?
16. Sasama ba kayo, mama, ale?	16. Are you coming, uncle, auntie?
17. Sakay na. Ilalagay ko ang kargada ninyo sa ibabaw ng dyip.	17. Get on. I will put your cargo on top of the jeep.
18. Magkano ang aking pasahe pati kargada ko?	18. How much is the fare for myself and the cargo?
19. Sa palengke ako bababa.	19. I'll get off at the market.
20. Diretso lang ho.	20. Go straight ahead.
21. Iliko ninyo sa kanan pagdating sa kanto.	21. Turn right at the corner.
22. Iliko ninyo sa kaliwa pagkalampas ng tulay.	22. Turn left after the bridge.
23. Ipara ninyo sa kanto.	23. Stop at the corner.
24. Bababa na ho ako rito.	24. I will get off here.

Ah fabrèy

1. Chuud cha amam an inam?
2. Wachah Ama ad chaya ya wachah Ina ah faréy.
3. Hen anchi faréy hen chu-ug' anchi semfa-an wat faréy oletég-o.
4. Mane-ed-a ad chaya.
5. Man-éhég-a ahto.
6. Chuud hen payawyu?
7. Chuud hen faréy ifam?
8. Umaliayu ah faréyni no awni.
9. Chuud hen manhàchuwanyu ahto?
10. Ay wachay market hen antoy fabrèyénto?

Idiay barrio

1. Ayan da Tatang ken Nanang mo?
2. Adda ni Tatang idiay ngato ngem ni Nanang ket adda idiay sirok.
3. Ti balay iti likudan ti simbaan ket balay ni ulitegko.
4. Umuli kayo ditoy.
5. Umulog kayo ditoy.
6. Ayanna ti taltalonyu?
7. Ayanna ti balay dayta kaduam?.
8. Umaykayo idiay balaymi inton madamdama.
9. Sadino ti pagsaksakduanyo.
10. Adda tiyendaanyo ditoy?

Sa Nayon

1. Nasaan ang Nanay at Tatay mo?
2. Ang Tatay ay nasa itaas, ang Nanay po naman ay nasa ibaba.
3. Sa tiyo ko ang bahay na nasa likod ng simbahan.
4. Pumanhik kayo.
5. Pumanaog kayo.
6. Nasaan ang palayan ninyo.
7. Saan nakatira ang kasama mo?
8. Tayo sa bahay namin mamaya.
9. Saan kayo kumukuha ng tubig dito.
10. May palengke ba sa baryong ito?

At the Village

1. Where is your father and mother?
2. Father is up above and mother is downstairs.
3. The house behind the church is my uncle's.
4. Climb up there.
5. Come down here.
6. Where are your fields?
7. Where is your companion's home?
8. Come to our house later.
9. Where do you get water here?
10. Is there a market in this barrio?

Hen tiyargaw ya hen agiléd:

1. Ammay te naligat hen uchan.
2. Ammag atong te tiyargaw.
3. Ammag tongnin.
4. Amchan hen yawyaw te cha fumali ad Kagayan.
5. Petà antoy charan te te agiléd.
6. Amchan hen uchan ad ugga.
7. Finangonà hen echor ad arubyan.
8. Atong ahto ngém ammag tongnin ad Baguio.
9. Achiyà umali te cha umuchauchan ah ka-arga-argaw.
10. Ammag maid lomtà ah mura te amchan hen ongag.

Kasasaad ti Panawen

1. Nasayaat ta saanen nga agtutudo.
2. Nakapudpudot ta kalgaw ngamin.
3. Naglam-ek.
4. Naka-angangin ta adda ngamin bagyo idiy Cagayan.
5. Nakapitpitak ti kalsada ita nga panagtutudo.
6. Nagtudo ti napigsa idi kalman.
7. Nakariingak gapu iti gurruod idi rabii.
8. Napudot ditoy ngem nalamiis idiy Baguio.
9. Saanak nga maka-umay ta inaldaw nga agtudo.
10. Awan ti agtubu nga imula ita ta iggaaw.

Kalagayan ng Panahon

1. Mabuti at hindi na umuulan.
2. Napakainit dahil tag-init na ngayon.
3. Maginaw.
4. May bagyo sa Cagayan kaya mahangin.
5. Tag-ulan na kaya maputik ang daan.
6. Umulan nang napakalakas kahapon.
7. Nagising ako dahil sa lakas ng kulog kagabi.
8. Mainit dito pero maginaw sa Baguio.
9. Hindi ako makararating dahil sa umuulan araw-araw.
10. Walang tumtubong anuman dahil sa tagtuyot.

The seasons

1. It's good that it's no longer raining.
2. It is very hot because it's dry season.
3. It is cold.
4. It is very windy because there's a typhoon in Cagayan.
5. The road is muddy because it's rainy season.
6. It rained very hard yesterday.
7. The thunder woke me up last night.
8. It is hot here but it is cold in Baguio.
9. I won't come because it's raining every day.
10. Nothing is growing because it's so dry.

Hen sarudsud

1. Chuud hen lomawa ah nus?
2. Chuud hen iyà mangempayam-aman hen uras-o?
3. Chuud hen iggaw chentis?
4. Chuud hen umar-à ah tiket way malugan hen oprano?
5. Itudtuchum hen charan way éméy ah market.
6. Chuud hen ammay way manmanganan?
7. Ay ad-achawwéy pay ad Trinidad?
8. Chuud hen manluganà way ad _____?
9. Ay chan uswila hen a-anàno?
10. Nokay hen cham ammaan?
11. Pakay yaha hen cham ammaan?
12. Ay narpas annay cham ammaam?
13. Ay mafalin ta tudtuchuwanà way mangamma annahha?

Salsaludsud

1. Ayan ti paggatangan iti pagiwarnak?
2. Ayan ti agtartarimaan ti relo ditoy?
3. Ayan ti dentista?
4. Ayan ti pangalaan ti ticket nga aglugan ti eroplano?
5. Ayan ti dalan nga mapan idiyay merkado.
6. Ayan ti nasayaat nga restaurant?
7. Adayo pay ti Trinidad?
8. Ayan ti pagluganan nga mapan idiyay _____?
9. Agad-adal dagiti annakmon?
10. Ania ti araramidem. Ania ti kukuaem.
11. Apay nga araramidem dayta? Apay nga ikaskastam?
12. Nalpasmo diay araramidemon/kukuaemon.
13. Suruannakman nga agaramid ti kasta.

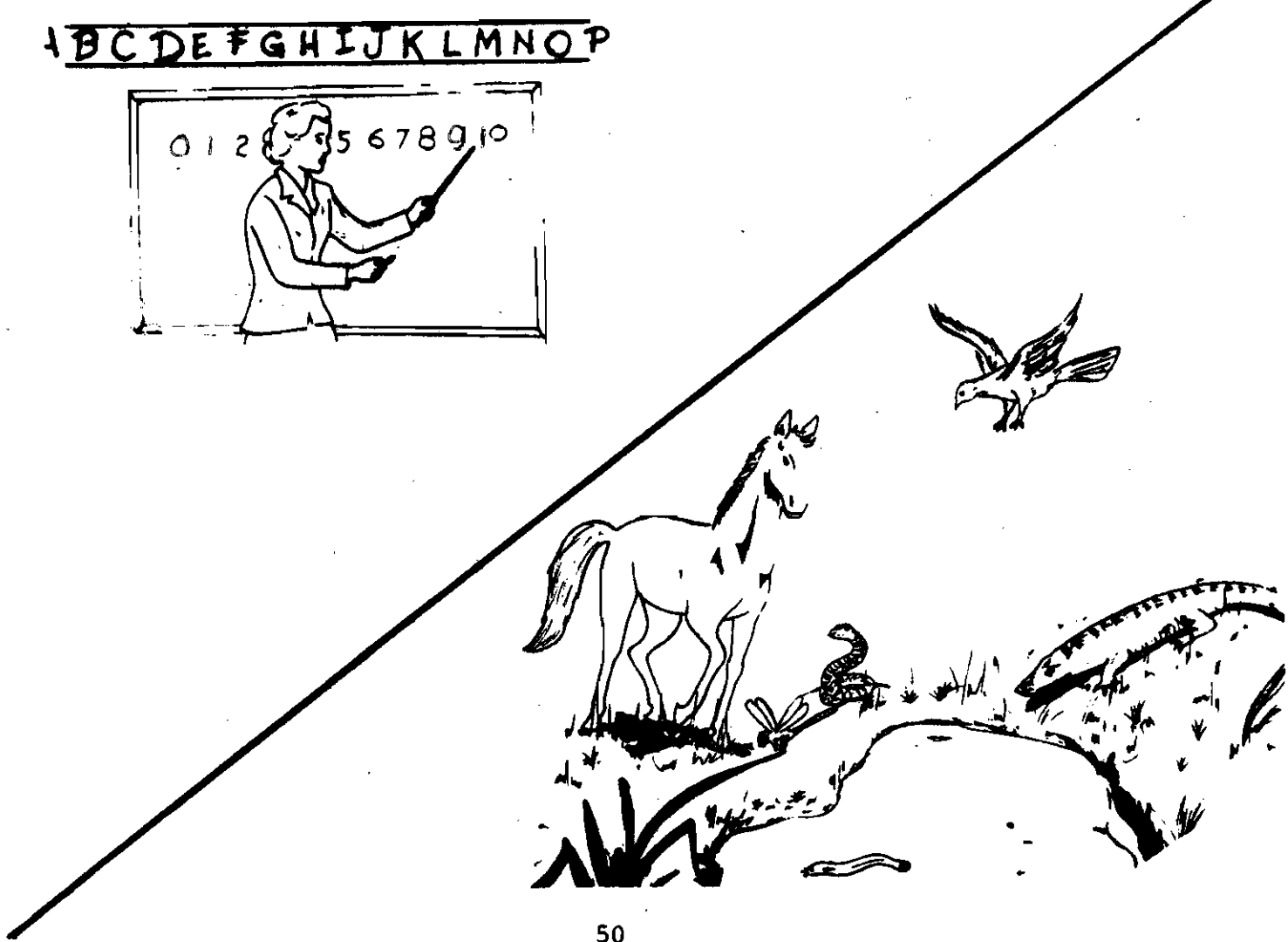
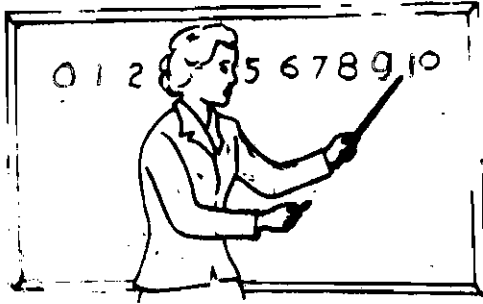
Mga Tanong

1. Saan ako makakabili ng peryodiko?
2. Saan maaaring magpakumpuni ng relo?
3. Saan may dentista?
4. Saan makakabili ng tiket sa eroplano?
5. Saan ang papuntang palengke?
6. Saan may mabuting 'restaurant'?
7. Mas malayo pa ba sa Trinidad?
8. Saan ako sasakay papuntang _____?
9. Nagsisipag-aral na ba ang iyong mga anak?
10. Anong ginagawa mo?
11. Bakit ka gumagawa niyan?
12. Natapos mo na ba ang ginagawa mo?
13. Maari mo ba akong turuang gumawa niyan?

Questions

1. Where can I buy a newspaper?
2. Where can I get a watch repaired?
3. Where is a dentist?
4. Where is the airplane ticket office?
5. Show me the way to the market.
6. Where is a good restaurant?
7. Is it much further to Trinidad?
8. Where do I catch a bus to go to _____?
9. Are your children going to school?
10. What are you doing?
11. Why are you doing that?
12. Have you finished your work?
13. Could you teach me how to do that?

ABCDEFGHIJKLMN O P

Hen ale ah uswila-an

Hen chan i-iwi

Hen ale ah uswila-an

1. Changrém unna.
2. Iyam-ammam way magngar.
3. Songfatam hen anchi sarudsud.
4. Faséémto ta changréntaaw.
5. Faséém way ah matan yanggay hen mamasa.
6. Ekasenno way mangachar annahha.
7. Ta mansarudsuchà yag senongfatanyu.
8. Tomàchég-a.
9. Tumuchua.
10. Etàangyu hen limayu no inilayu hen songfatna.
11. Chakchakkarém way man-ale te maid changrénni.
12. Ammayha.
13. Ustoha.
14. Enomfatha.

Iti Pagadalan

1. Denggenyo nga umuna.
2. Denggenyo nga nalaing.
3. Sungbatanyo ti saludsud.
4. Pigsanyaan ti agbasa.
5. Dayta matayo ti pagbasayo.
6. Adalenyonto manen.
7. Agsaludsodak ket sungbatanyo.
8. Tumakder kayo.
9. Agtugaw kayo.
10. Itayagyo ti imayo no ammoyo ti sungbatna.
11. Pigsagam ti agsao. Saan daka nga mangngeg.
12. Nasayaat.
13. Kusto dayta.
14. Saan nga kusto./Sabali.

Sa Paaralan

1. Makinig muna kayo.
2. Makinig kayong mabuti.
3. Sagutin (ninyo) ang tanong.
4. Basahin (ninyo) nang malakas.
5. Basahin (ninyo) nang mahina.

6. Pag-aralan ninyo itong muli.
7. Magtatanong ako, sagutin ninyo.
8. Tumayo kayo.
9. Maupo kayo.
10. Itaas ninyo ang inyong kamay kung alam ninyo ang sagot.
11. Lakasan mo. Hindi namin marinig.
12. Magaling.
13. Tama.
14. Mali.

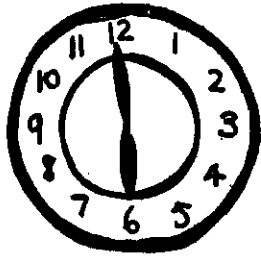
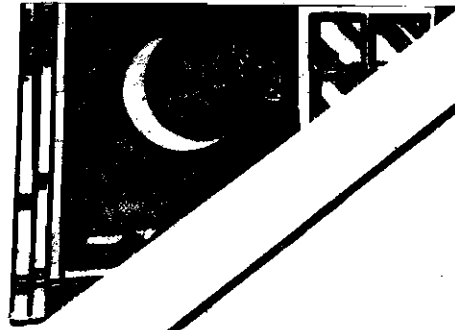
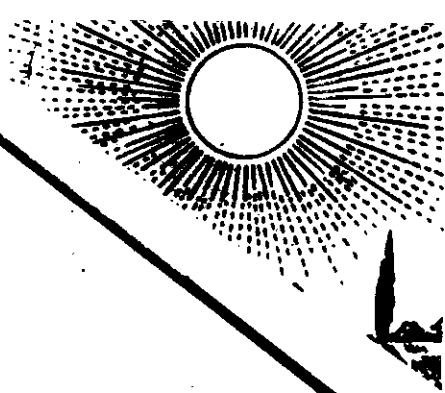
Talking at School

1. Listen first.
2. Listen carefully.
3. Answer the question.
4. Read aloud.
5. Read silently.

6. Study it again.
7. I'll ask a question, you answer.
8. Stand up.
9. Sit down.
10. Raise your hand if you know the answer.
11. Speak louder. We can't hear you.
12. Good.
13. Right.
14. Wrong.

<u>Hen chan</u>	<u>i-wi</u>	<u>Dagiti Dingnguen</u>	<u>Mga Hayop</u>	<u>Animals</u>
luwang		nuang	kalabaw	carabao
kosa		pusa	pusa	cat
isew		piek	sisiw	chick
mandò		manok	manok	chicken
faka		baka	baka	cow
lamag		buwaya	buwaya	crocodile, alligator
ugha		ugsa	usa	deer
aho		aso	aso	dog
tokak		tukak	palaka	frog
fayyà		bayyek	uluulo	tadpole
fulla-at		alibut	tuko	gecko
ganso		ganso	gansa	goose
ufuwan		upa	inahing manok	hen
kafayu		kabalyo	kabayo	horse
selay		alutiit, banyas	butiki	lizard
tokag/kayagsang		sunggo	matsing, unggoy	monkey
utot		utut, bao	daga	mouse, rat
fafuy		baboy	baboy	pig
awitan		kawitan	tandang	rooster
farakkan		uleg	ahas	snake
chagga		pagong	pagong	turtle

	<u>Insekto</u>	<u>Mga Insekto/Kulisap</u>	<u>Insects</u>
aggagarhang	kuton	langgam	ant
fab-ayyongan, iyokan	uyukan	bubuyog	bee
à-arwag	barrairong	salagubang, uwang	beetle
or-orappoy	kulibangbang	paruparo	butterfly
attatachu	igges	higad	caterpillar
gayaman	gayaman	alupihan	centipede
korkog	ipes	ipis	cockroach
kallakar	kuryat	kuliglig	cricket
tit-iyawan	simot-simot	tutubi	dragonfly
em-emet	kulalanti	alitaptap	firefly
temor	timel	pulgas	flea
angpat	ulmog, ayam	hanip	chicken flea
larég	ngilaw	langaw	fly
chuchun, settan	dudon	balang, tipaklong	grasshopper
oto	kuto	kuto	louse, lice
wahwahayyan, lamok	lamok	lamok	mosquito
or-orappoy	sinan kulibangbang	gamugamo	moth
fakfakkawa	lawwa-lawwa	gagamba	spider
laéy	anay	anay	termite
orang	igges	uod, bulati	worm

1 9 8
4

Hen uras

Hen ag-agaw

Hen tempo

Mamfilang

Hen pelak

Hen uras

1. Henoy uras hen milugiyen hen meten?
2. No mamatò ah init.
No magéyéð.
No fumatangan ah akayyang.
No fumatangan ah attè.
3. Ay mafayafayag pay?
4. Henon uras ad uwan?
5. Narachaw-a.

Chuminggu

Lones

Pegwana

Petlona

Apatna

Alemaná

Safachu

Panangibaga ti Oras

1. Ania nga oras ti miting tayo?
2. Alas nueve iti bigat.
Ala una iti malem.
Alas dos treinta iti malem.
Alas cuatro kuarenta
isingko iti malem.
3. Mabayag pay?
4. Ania ti orasen?
5. Naladawkan.

Dominggo

Lunes

Martes

Miercoles

Huebes

Biernes

Sabado

Pagsasabi ng Oras

1. Anong oras magsisimula ang pulong/miting?
2. Alas nuwebe ng umaga.
Ala-una ng hapon.
Alas-dos medya ng hapon.
Alas kwatro-kwarenta'y singko ng hapon.
3. Matatagalan pa ba?
4. Anong oras na?
5. Huli na kayo.

Linggo

Lunes

Martes

Miyerkoles

Huwebes

Biyernes

Sabado

The time

1. What time does the meeting start?
2. Nine in the morning.
1:00 in the afternoon.
At 2:30 pm.
At 4:45 pm.
3. Will it be a long time yet?
4. What is the time?
5. You're late.

Sunday

Monday

Tuesday

Wednesday

Thursday

Friday

Saturday

Hen ag-agaw ya lafi

1. ag-agaw/labi
2. yatoy ag-agaw/yatoy lafi
3. ad ugga/ad arubyan.
4. ah wakas/madhém ah wakas
5. ad chin-argaw
6. ad hin-omogob
7. fummatangan ad ugga
8. cha madhém
9. nadhém
10. gawan chi lafi
11. gawan chi lafi
12. figfigat
13. manggawa
14. fumatangan
15. cha malihnug hen init

Aldaw ken Rabii

1. aldaw, rabii
2. ita nga aldaw,inton rabii
3. idi kalman, idi rabii
4. inton bigat, rabii no bigat
5. idi naminsan nga aldaw
6. idi naminsan nga rabii
7. idi kalman ti malem
8. sumipnget
9. sardam
10. tengnga ti rabii
11. parbangon
12. agsapa
13. tengnga ti aldaw, agmatuon
14. malem
15. panaglennek ti init

Araw at Gabi

1. araw, gabi
2. ngayon, mamayang gabi
3. kahapon, kagabi
4. bukas, bukas ng gabi
5. kamakalawa
6. kamakalawa ng gabi
7. kahapon ng hapon
8. agaw-dilim
9. pagkalipas ng dilim
10. hatinggabi
11. madaling-araw
12. umaga
13. tanghali
14. hapon
15. paglubog ng araw

Day and Night

1. day, night
2. today, tonight
3. yesterday, last night
4. tomorrow, tomorrow night
5. day before yesterday
6. night before last
7. yesterday afternoon
8. twilight
9. after dark
10. midnight
11. dawn
12. morning
13. noon
14. afternoon
15. sunset

Hen Tempo

1. ad anad
2. ad afiggat
3. antoy fumatangan
4. ad uwanénto
5. aw-awni
6. ihay ag-agaw ya ihay lafi
7. ihay chuminggu
8. ihay furan
9. ihay tawén
10. hen ag-agaw
11. hen lafi
12. ah tapen chi ag-agaw
13. enag-agaw
14. ad tawén
15. yatoy tawén
16. ah tawén

Tiempo

1. itay laeng
2. itay bigat
3. inton malem
4. itan
5. madamdama
6. maysa nga aldaw
7. maysa a lawas
8. makabulan
9. makatawen
10. aldaw
11. rabii
12. addanto laeng ti aldaw
13. kada-aldaw/inaldaw
14. itay napan, napalabas a tawen
15. ita nga tawen
16. inton umay nga tawen

Panahon

1. kanina
2. ngayong umaga
3. ngayong hapon
4. ngayon
5. mamaya
6. isang buong araw
7. isang linggo
8. isang buwan
9. isang taon
10. araw
11. gabi
12. balang-araw
13. araw-araw
14. noong nakaraang taon
15. ngayong taong ito
16. sa susunod na taon

The Time

1. a while ago
2. this morning
3. this afternoon
4. now
5. later
6. one 24 hour period
7. one week
8. one month
9. one year
10. day time
11. night time
12. someday
13. every day
14. last year
15. this year
16. next year

<u>Mamfilang</u>	<u>Panagbilang</u>	<u>Pagbilang</u>	<u>Counting</u>
iha	maysa	isa	1
chuwa	dua	dalawa	2
toro	tallo	tatlo	3
opat	uppat	apat	4
lema	lima	lima	5
éném	innem	anim	6
pitu	pito	pito	7
waru	walo	walo	8
siyam	siam	siyam	9
hemporo	sangapulo	sampu	10
chuwapororo	duapulo	dalawampu	20
toronpororo	tallopulo	tatlumpu	30
opatpororo	uppat a pulo	apatnapu	40
lemanpororo	limapulo	limampu	50
énémpororo	innem a pulo	animnapu	60
pitunpororo	pitopulo	pitumpu	70
warunpororo	walopulo	walumpu	80
siyampororo	siam a pulo	siyamnapu	90
hinggasot	sangagasut	sandaan	100
hen lifu	sangaribo	sanlibo	1000

pés-éy	umuna	una	first
ma-agwa	maikadua	ikalawa	second
ma-atlo	maikatlo	ikatlo	third
ma-apat	maikapat	ikapat, ikaapat	fourth
ah mamenghan	maminsan	minsan	once
ah mamegwa	mamidua	dalawang beses, ulit	twice
ah mametlo	mamitlo	tatlong beses, ulit	thrice
ah mangempat	mamimpat	apat na beses, ulit	four times
ah mangallema	maminlima	limang beses, ulit	five times
kankañayén, enag-agaw	masansan	madalas	often, every day
mamengpenghan, mamenghan yanggay	sagpaminsan	bihira	seldom, only once
ammag hiyahiya way achi marmarhawan	kanayon	malimit, palagi	always, don't fail

Hen pelak

saes
pisitas
sarape
pesos
pesos ya pisitas
toroy sarape
lemay pesos

Kuarta

dies
beinte
singkuenta
pisos
uno bainte
uno singkuenta
singko pesos, lima a pisos

<u>Pananalapi</u>	<u>Money</u>
diyes, diyes sentimos	P .10
bente, bente sentimos	P .20
singkwenta, singkwenta sentimos	P .50
piso	P1.00
uno bente	P1.20
uno singkwenta	P1.50
limampiso	P5.00